

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **08/08/2025**

Özür BARTIN
Hakkari Milletvekili

6 Ağustos 2025 tarihinde resmi gazetede yayımlanan karar ile Hakkari Cilo Dağları, Hakkari Mergabütan, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir. Bir yerin "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" (KTKGB) olarak tespit ve ilan edilmesi, o bölgenin kültürel ve turistik potansiyelinin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir şekilde değerlendirilmesi amacıyla devlet tarafından özel bir statüye kavuşturulması anlamına gelmektedir. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında Hakkari Cilo Dağları, Hakkari Mergabütan, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmesi beraberinde yerel yönetimlerin yetkilerinin sınırlandırılması, bazı durumlarda yerel halkın söz hakkının azalmasına neden olması endişesini de beraberinde getirmektedir. Bu karar yerel halkın mülkiyet hakkı, geçim kaynakları ve yaşam biçimi değiştirmekte ve tehdit altına sokmaktadır. Kararla birlikte korunması gereken alanlar yapılaşmaya açılacak ve doğal alanlar bozulmaya yüz tutarak olumsuz çevresel etkilere maruz kalacaktır. Kültürel kimliğin ticarileşmesi ya da bozulması riski doğuran bu kararların Kapadokya, Uzungöl, Ayder Yaylası'nda yarattığı ekolojik ve kültürel tahribat ise göz önündedir.

KTKGB alanı ilan edilen Ayder Yaylası'nda verilen kararlar Doğu Karadeniz yayla kültürü, geleneksel mimari, kaplıcalar, doğal flora yok olmaya yüz tutmuştur. Kararla birlikte Ayder'de plansız turizm baskısı yoğunlaşarak "betonlaşmanın simgesi" haline gelmiştir. Özgün mimarinin yok edildiği bölgede göçer hayat, hayvancılık ve yerel yaşam turizm lehine bastırılmış, altyapı sorunları nedeniyle dere taşkınları yaşanmıştır. Yayla arazileri yatırımcılar arasında parsel parsel satılmış, bitki örtüsü, kaynak suları, ormanlar ciddi zarar görmüştür. Ayder Yaylası, KTKGB'nin aksine turizmin kontrolsüz büyümesine kurban gitmiş, zararın büyük bölümü telafi edilemeyecek boyuta ulaşmıştır.

Özel Çevre Koruma alanı ilan edilen bir diğer doğal güzellik Trabzon'un Çaykara ilçesinde bulunan Uzungöl'dür. Göl ve çevresindeki doğa, yayla kültürü, ahşap Karadeniz mimarisi ile tanınan bölge artan turizm patlaması ile hızlıca yapılaşmaya maruz kalmış, göl çevresi yoğun şekilde betonla çevrelenmiştir. Su seviyesi, rengi ve ekosistemin değiştiği gölde beton setler inşa edilerek doğal manzara yok edilmiştir. Mimari kimliğin neredeyse tamamen silindiği göl çevresinde emlak fiyatları ve geçim giderleri artış göstermiştir. Verilen karar ile Uzungöl, ekoturizmin nasıl ekolojik felakete dönüşebileceğinin en canlı örneğidir.

Yine 2004 yılında KTKGB alanı ilan edilen Kapadokya'da bu kararın ardından rantın ve yapılaşmanın merkezine dönüşmüştür. Sık sık kaçak yapılarla gündeme gelen bölgede korunması gereken peri bacaları, restoran, butik otel, otellere dönüştürülmüş, açılan yollarla

bölgenin doğal yapısına tamamen zarar verilmiştir. Alınan bütün bu kararlar koruma altına alınması gereken bölgelerin devlet eliyle ranta ve betonlaşmaya, bölgelerin doğal yapısının bozulmasına neden olduğu aşıkardır.

Bu bağlamda; Hakkari Cilo Dağları ve Mergabütan bölgesinin Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilmesi, oranın turizm açısından kalkınmaya açılması ancak bu kalkınmanın kültürel ve doğal mirasın korunması ilkesiyle yürütülmesi, bu durumun sosyal, kültürel ve çevresel etkileri üzerinde yaratacağı tahribatın dikkatle izlenmesi elzemdir.

Bu bağlamda;

1. KTKGB ilan edilen alanın seçim kriterleri nelerdir? Hangi bilimsel, kültürel, çevresel ölçütlere göre belirlenmiştir?
2. Yerel halkın mülkiyet hakkını ilgilendiren kamulaştırma ve plan değişikliği işlemleri hakkında Bakanlığınızın bilgisi ve denetimi var mıdır? Olası kamulaştırma ve plan değişikliğine dair mülk sahipleri bilgilendirilmiş midir veya bilgilendirilecek midir?
3. Verilen kararın ardından hazırlanan, yürütülen bir proje bulunmakta mıdır? Varsa bu projeler nelerdir, kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
4. Hakkari Cilo Dağları ile Mergabütan bölgesinin, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmeden önce Hakkari halkı, ilde bulunan Sivil Toplum Örgütleri kararla ilgili bilgilendirilmiş midir? Yerli halkın ve Sivil Toplum Örgütlerinin görüş ve önerileri dikkate alınmış mıdır?
5. Hakkari Cilo Dağları ile Mergabütan bölgesine ilişkin uzman raporlarına başvurulmuş mudur, bu raporlar kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
6. Kararın ardından bölgede gerçekleşmesi olası kültürel ve ekolojik yıkıma ilişkin Bakanlığınızca alınan/alınacak tedbirler bulunmakta mıdır? Varsa bu tedbirler nelerdir?
7. Kararın ardından Hakkari Cilo Dağları ile Mergabütan, bölgesine ilişkin Bakanlığınızca hazırlanmış bir koruma planı bulunmakta mıdır? Varsa bu planlar kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
8. Söz konusu bölgede yapılması planlanan turizm yatırımları nelerdir? Yerli halkın bu yatırımlardan doğrudan faydalanabilmesi adına nasıl bir planlama yapılmıştır?
9. Hakkari Cilo Dağları ile Mergabütan, bölgesinin Hasankeyf, Uzungöl, Ayvalık, Ayder Yaylası gibi yapılaşma, doğa tahribatı, ekolojik dengenin bozulması, kültürel yıkım sonuçlarıyla karşılaşmaması için Bakanlığınızca alınan, alınacak önlemler nelerdir?